

יום הכיפורים: עינוי וכפרה

ספר ויקרא ט"ז

כט: וְהִיתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: הָאֶזְרַח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:
ל: כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ספר החינוך מצוה שי"ג

מסכת יומא דף עד:

תנו רבנן: תענו את נפשתיכם, (ויקרא טז) יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצטער, תלמוד לומר וכל מלאכה לא תעשו (ויקרא טז).
מה מלאכה – שב ואל תעשה, אף ענוי נפש – שב ואל תעשה.
...הרי הוא אומר והאבדתי את הנפש ההיא (ויקרא כג) – ענוי שהוא אבידת הנפש, ואיזה זה?
זה אכילה ושתייה.
... הרי ראינו אחרת דקרא של תענו את נפשתיכם עינוי שכוף אבידת הנפש צתוך חלל כגוף מיירי.

ספר הכוזרי מאמר ג אות ה

ואחרי כן אל הצום הנכבד אשר בו ינקה מכל עון שקדם, וישגי בו מה שחסר לו בימים ובשבועים ובחדשים, ותנקה הנפש מהבלבולים המחשביים והכעסיים והתאוויים, ותשוב מנזות אליהם תשובה גמורה בין במחשבה בין במעשה.
ואם לא תתכן התשובה מהמחשבה בעבור גבורת הרעיוני עליה, במה שקדם לה מזכרון מה ששמעה מימי הנעורים משירים וחידות וזולתם, תנקה מהמעשה ותתודה על הרעיונים, ותקבל שלא תזכרם בלשונה כל שכן שתעשם, וכמו שנאמר: זמותי בל יעבר פי (תהלים י"ז ג').
וצומו ביום ההוא צום שהוא קרוב בו להתדמות במלאכים, מפני שהוא גומרו בכניעה ובשפלות ובעמידה ובכריעות ותושבחות ותהלות, וכל כחותיו הגופיים צמים מהענינים הטבעיים, מתעסקים בתוריים, כאלו אין בו טבע בהמי. וכן יהיה צום החסיד בכל עת שיצום, שיענה בו הראות והשמע והלשון, ולא יטרידם בזולת מה שיקרב אותו אל האלהים, וכן הכחות הפנימיים מדמיון ומחשבה וזולתי זה, ועם זה יהיו המעשים הטובים.

מסכת יומא דף פה:

משנה: דרש רבי אלעזר בן עזריה: מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טז) עבירות שבין אדם למקום – יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו – אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו.
אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם – אביכם שבשמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם (יחזקאל לו) ואומר מקוה ישראל (ה') (ירמיהו יז+) מה מקוה מטהר את הטמאים – אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

